

Informacijska pismenost korisnika fakultetske knjižnice

Sanda Hasenay, hasenays@ptfos.hr

Ivana Šuvak-Pirić, isuvak@ptfos.hr

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Prehrambeno-tehnološki fakultet Osijek

Svjetlana Mokriš, marendic@gskos.hr

Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek

Ines Horvat, innhorvat@gmail.com

Libellarium, VIII, 2 (2015): 147 - 160.

UDK: 027.7-052:004(497.5)

DOI: <http://dx.doi.org/10.15291/libellarium.v8i2.233>

Stručni rad

Sažetak

Informacijska pismenost trebala bi činiti temelj obrazovnog sustava kako bi studentima, korisnicima knjižnica, bilo omogućeno što učinkovitije djelovanje ne samo unutar akademskog okruženja nego i u svakodnevnom životu. Cilj ovoga istraživanja bio je utvrditi u kojoj su mjeri studenti, korisnici Knjižnice Prehrambeno-tehnološkog fakulteta Osijek (Knjižnica PTF-a), upoznati s knjižničnom građom i uslugama koje im se nude, tj. utvrditi razinu njihove informacijske pismenosti. Istraživanje je provedeno posebnom vrstom ankete – testom u razdoblju od 16. veljače 2015. do 27. veljače 2015. godine na uzorku od 115 studenata ispitanika. Istraživanjem se utvrdilo da studenti, korisnici Knjižnice Prehrambeno-tehnološkog fakulteta Osijek, iako upoznati s uvjetima korištenja knjižnične građe koju posjeduje Knjižnica i uslugama koje nudi, ne čitaju obavijesti koje se nalaze na oglasnoj ploči i na radnim stolovima, a također nemaju naviku pronalaženja različitih obavijesti na mrežnoj stranici Knjižnice. Rezultati dobiveni istraživanjem poslužiti će kao smjernice za unapređivanje postojećih aktivnosti vezanih uz podizanje razine informacijske pismenosti studenata te za osmišljavanje novih kao i poticaj za nova istraživanja.

Ključne riječi: knjižnične zbirke, knjižnične usluge, informacijska pismenost

1. Uvod

Osiguravajući pojedincu mogućnost da razvije intelektualne sposobnosti razumnog i kritičkog razmišljanja te nudeći mu mogućnost učenja kako učiti, knjižnice stvaraju čvrste temelje za osobni i akademski razvoj. Ovim pristupom razvija se želja za cjeloživotnim učenjem u složenom okruženju napretka koje zahtijeva promjene i razvoj edukacijskog sustava. Informacijska

pismenost u smislu učenja predstavlja način razmišljanja i smislenost upita o predmetu istraživanja. Cilj je pripremiti korisnika za cjeloživotno učenje i pružiti mu mogućnost pronalaska, upotrebe, kritičkog ocjenjivanja i korištenja informacije za rješavanje upita, istraživanja te donošenja odluke i profesionalnog usavršavanja. Informacijska pismenost trebala bi postati osnova u obrazovnom sustavu radi postizanja naprednoobrazovnog društva te bi ju trebalo prihvatiti i u privatnom životu kao sredstvo osobnog razvoja (Orra, Appletonb i Wallin 2001).

Informacijske tehnologije danas omogućavaju brz, jednostavan i selektivan pristup svim željenim informacijama i znanjima (Lazzarich 2003). Njihova sve raširenija upotreba u suvremenom društvu i ekspanzija znanja koja je dovela do sve veće potrebe za cjeloživotnim učenjem odrazila se i na poslovanje knjižnica (Hasenay i Mokriš 2012). Kako dostupnost i količina informacija raste, postavlja se pitanje u kojoj su mjeri informacije dostupne studentima njima razumljive te posjeduju li ista predznanja, odnosno u kojoj su mjeri i jesu li uopće informacijski pismeni. Rezultati istraživanja o računalnoj pismenosti hrvatskih studenata kao podršci planiranju razvoja visokog obrazovanja autora Gorana Kozine, Gordane Dukić i Darka Dukića dovode do zaključka da studenti svoje opće ICT-kompetencije ocjenjuju relativno visokim ocjenama, a napredne oblike korištenja računala nižim ocjenama (Kozina, Dukić i Dukić 2012) te da je jedan od zadataka visokog obrazovanja upravo educiranje studenata u radu s bazama podataka, programiranju, stvaranju različitih *web*-stranica i sl. Knjižnice moraju odigrati jednu od ključnih uloga i pobrinuti se da ne dođe do podjele na informacijski pismene i informacijski nepismene, omogućavajući pristup tehnologiji i internetu. Uloga je knjižnice nezaobilazna i pri osposobljavanju korisnika da prilikom traženja, procjene i korištenja informacija primjenjuju najsuvremeniju informacijsku tehnologiju. Dostupnost tehnologije i mnoštvo elektroničkih izvora doveli su do promjena u pružanju knjižničnih usluga. Korisnici više ne osjećaju potrebu dolaziti u knjižnicu, nego upite rješavaju putem računala. Stoga knjižnica mora pronaći drugačije načine kako će informacijski obrazovati korisnike, tj. ukazati im kako izabrati valjanu informaciju u moru irelevantnih informacija. Knjižnicu se teži predstaviti kao prijateljsko mjesto gdje korisnik dobiva pomoć, a komunikacija je između korisnika i knjižničara iznimno važna. Knjižničar korisnika upoznaje s organizacijom knjižnice, smještajem i rasporedom građe te načinom korištenja. Razvoj zbirki i usluga visokoškolskih knjižnica u najvećoj mjeri ovisi o potrebama nastavnika, istraživača i studenata: literaturi koju preporučuju za svoje nastavne programe, informacijskoj tehnologiji koju primjenjuju u nastavnim procesima i istraživanjima koje pokreću unutar sveučilišta (Stojanovski 2013). U Knjižnici Prehrambeno-tehnološkog fakulteta Sveučilišta u Osijeku (PTF-a) organizira se edukacija¹ koja je namijenjena korisnicima zainteresiranima za stjecanje osnovnih znanja o korištenju i pretraživanju relevantnih izvora informacija. Kod pretraživanja tradicionalne građe svaki bi korisnik trebao znati pretraživati katalog knjižnice, a pravilno postavljanje upita i odabir relevantne informacije dobar je korak za

1 Edukacije. <http://www.ptfos.unios.hr/index.php/knjiznica/usluge#edukacije> (12.3.2015.)

stjecanje osnova informacijske pismenosti. Sljedeći je korak učenje pretraživanja mrežnih izvora, gdje korisnik uči o odabiru najboljih pretraživača i pravilnom primjenjivanju kontrolirane terminologije. Svojim uputama knjižničaru nije namjera od korisnika napraviti informacijskog stručnjaka, već je cilj da se upotreba građe u knjižnici učini što lakšom i pristupačnijom. Uzimajući u obzir sve korisnike knjižnice, najjednostavniji i najefikasniji način informacijskog opismenjavanja jest pojedinačni rad i rad u manjim skupinama korisnika. Ispunjavajući cilj, a to je rješavanje informacijskog upita, knjižničar istodobno obavlja informacijsko opismenjavanje korisnika (Hasenay i Mokriš 2008).

Pokazatelji kojima se ocjenjuje dobra usluga mogu biti: jasno definirani upiti na koje korisnik treba odgovoriti prilikom podnošenja svojih zahtjeva, raznovrsnost u načinu iznalaženja kvalitetnih informacija koje će biti rezultat usluge, organizacija vremena koja je potrebna za rješenje zahtjeva, točnost i pouzdanost informacije koju korisnik dobiva kao rezultat svojih zahtjeva, kvalitetna komunikacija na relaciji informacijski stručnjak – korisnik i na kraju, no ne manje važno, kreativnost samog informacijskog stručnjaka za iznalaženje novih metoda kojima će se olakšati iznalaženje odgovora na informacijske upite korisnika (Hasenay i Mokriš 2013). Zbog svega navedenog važno je redovito se informirati kako knjižnicu vide upravo korisnici, jer se na taj način mogu poboljšati usluge koje knjižnica nudi, ali isto tako dobivaju se i informacije što bi se novo trebalo uvesti u rad knjižnice. Jedan od načina na koji je moguće dobiti informaciju o razini informacijske pismenosti korisnika knjižnice jest i provođenje istraživanja.

2. Cilj, metodologija i uzorak istraživanja

Cilj ovoga istraživanja bio je utvrditi u kojoj su mjeri studenti, korisnici Knjižnice PTF-a, upoznati s knjižničnom građom koju posjeduje Knjižnica PTF-a, uslugama koje nudi te uvjetima korištenja knjižnične građe i knjižničnih usluga.

Pri oblikovanju istraživanja pošlo se od pretpostavke da studenti, korisnici usluga Knjižnice PTF-a, znaju koju knjižničnu građu mogu naći u Knjižnici, da su dobro upoznati s uslugama koje im Knjižnica nudi te da dobro poznaju uvjete pod kojima mogu koristiti kako knjižničnu građu tako i usluge Knjižnice.

Istraživanje predstavlja svojevrsan instrument pomoću kojega se željelo:

- analizirati postojeće stanje vezano uz informacijsku pismenost studenata Prehrambeno-tehnološkog fakulteta Osijek
- uočiti moguće nedostatke vezane uz nepoznavanje građe i usluga koje Knjižnica nudi te uvjete njihova korištenja te
- predložiti smjernice za unapređivanje postojećih aktivnosti vezanih uz podizanje razine informacijske pismenosti studenata te za osmišljavanje novih.

Istraživanje je provedeno posebnom vrstom ankete testa.² Prema Vujeviću anketom u užem smislu uz pomoć pitanja saznaju se stavovi i mišljenja, a testom se uz pomoć pitanja (zadataka) dolazi do znanja, sposobnosti i crta ličnosti. Test se posebno konstruira i samostalno primjenjuje i zato nije instrument ankete, već vrsta ankete. Za testove znanja, a takvim se može smatrati i provedeno istraživanje, zainteresirani su, osim pedagoga i nastavnika, sociolozi, politolozi, pravnici, ekonomisti i drugi. To nije ni čudno jer znanje je vezano za cjelokupnu čovjekovu aktivnost (Vujević 2006). Stoga test može poslužiti kao metoda istraživanja i u području informacijskih znanosti.

Istraživanje je provedeno u razdoblju od 16. veljače 2015. do 27. veljače 2015. godine. Ispitanici su ispunjavali test dostupan u papirnoj inačici na posudbenom pultu.

Test se sastojao od dvije grupe pitanja. U prvom dijelu testa (pitanja 1.–7.) na svako postavljeno pitanje bila su ponuđena 3 odgovora od kojih je samo jedan bio točan, dok su se u drugom dijelu (pitanja 8.–16.) korisnici trebali složiti odnosno ne složiti s navedenim tvrdnjama. Obje grupe sadržavale su pitanja koja se odnose na uvjete korištenja knjižnične građe i usluga, knjižničnu građu i knjižnične usluge. Rezultati dobiveni istraživanjem grupirani su prema tri navedene kategorije. Rezultati dobiveni istraživanjem obrađeni su kvantitativnom metodom i standardnim statističkim postupcima, a podaci su izraženi prirodnim brojem i postotkom, prikazani grafički te opisani.

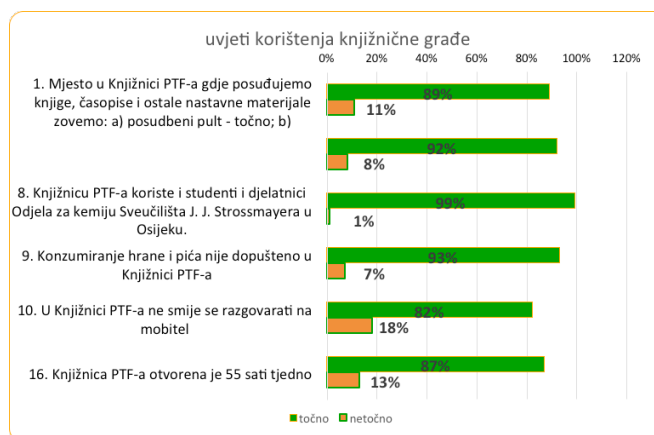
Na Prehrambeno-tehnološkom fakultetu Osijek studira 744 studenta. Svi su studenti članovi Knjižnice. Ispitivanje je provedeno na uzorku od 115 ispitanika, dakle obuhvaćeno je 15 % studenata svih godina studiranja koji su u tom razdoblju posjetili Knjižnicu.

3. Rezultati i diskusija

Rezultati testa o uvjetima korištenja knjižnične građe prikazani su na Slici 1, na Slici 3 prikazani su rezultati o knjižničnim zbirkama koje se nalaze u Knjižnici PTF-a, dok su na Slici 6 prikazani rezultati o knjižničnim uslugama. S obzirom na to da su najveća odstupanja od točnog odgovora imala šesto, sedmo, deseto i jedanaesto pitanje, posebno su se prikazali na slikama 2, 4, 5 i 7.

3.1. Uvjeti i način korištenja knjižnične građe i usluga

Na Slici 1 prikazani su rezultati testa gdje su ispitanici odgovarali na pitanja (1., 5., 8., 9., 10. i 16.) o uvjetima korištenja knjižnične građe.

Slika 1. Prikaz rezultata odgovora na prvu grupu pitanja o uvjetima korištenja knjižnične građe

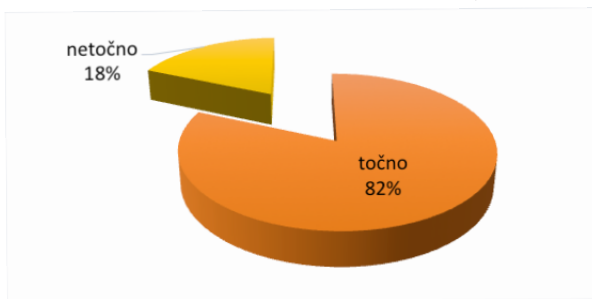
Prvo pitanje: „Mjesto u Knjižnici PTF-a gdje posuđujemo knjige, časopise i ostale nastavne materijale zovemo: a) posudbeni pult; b) referentni centar; c) priručni stol.“ Točan je odgovor „posudbeni pult“ i 103 ispitanika (89 %) znalo je odgovor. Od ukupno 115 ispitanika samo je jedan ispitanik odgovorio na prvo pitanje „priručni stol“ (1 %), dok je na ostala pitanja iz te grupe odgovorio točno te se može pretpostaviti da nije razumio pitanje ili da je brzopleto zaokružio odgovor. 11 ispitanika (10 %) smatra da je odgovor „referentni centar“, što se može objasniti činjenicom da je među ispitanicima bilo i studenata koji nisu bili na edukaciji³ u Knjižnici jer tijekom edukacije knjižničarke pojašne i te pojmove.

Drugo je pitanje na Slici 2 bilo: „Rok posudbe i broj primjeraka posuđenih knjiga u Knjižnici PTF-a je: a) 60 dana i 15 knjiga; b) 21 dan i 10 knjiga; c) 15 dana i 5 knjiga“. Prilikom svake posudbe knjižnične građe knjižničarke naglase da je rok posudbe 15 dana te da se može posuditi najviše 5 knjiga i taj odgovor je dalo 106 ispitanika (92 %). Dva ispitanika (2 %) ipak smatraju da knjižničnu građu mogu zadržati 60 dana, a da je najveći mogući broj posuđenih publikacija 15 jedinica građe. Može se pretpostaviti da su odgovori nepromišljeni jer je i za vrijeme ljetnog odmora (od 15.7. do 1.9.), kada je posudba najduža, maksimalan broj posuđenih publikacija pet jedinica građe. Sedam studenata (6 %) misli da je posudba „21 dan i 10 knjiga“, što se može obrazložiti činjenicom da prilikom rada u čitaonici broj publikacija nije ograničen.

Iako Knjižnicu PTF-a od 2007. godine koriste i studenti i zaposlenici Odjela za kemiju Sveučilišta u Osijeku i svaki su dan prisutni u njoj, jedan (1 %) ispitanik nije znao taj podatak, dok je 114 ispitanika (99 %) točno odgovorilo na osmo pitanje.

Činjenica da 8 ispitanika (7 %) smatra da se u Knjižnici smije konzumirati hrana i piće (9. pitanje) kao i to da 21 ispitanik (18 %) misli da se u Knjižnici smije razgovarati mobitelom (Slika 2), ukazuje na to da su to korisnici koji ne čitaju

upute i obavijesti koje se nalaze na oglasnoj ploči (nalazi se prije samog ulaza u Knjižnicu) i na svakom radnom stolu, kao i na mrežnoj stranici Knjižnice.

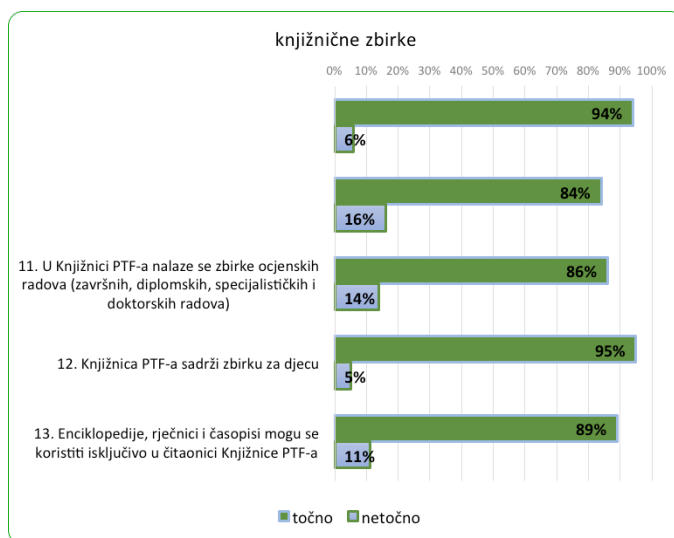

Slika 2. Prikaz rezultata odgovora na deseto pitanje: U Knjižnici PTF-a ne smije se razgovarati na mobitel

U šesnaestom pitanju željelo se utvrditi znaju li korisnici Knjižnice koliko je Knjižnica PTF-a tjedno otvorena (radno je vrijeme Knjižnice od 7³⁰ do 18³⁰ sati). Čak petnaest ispitanika (13 %) nije točno odgovorilo na postavljeni upit i analizom odgovora testa vidljivo je da su to ispitanici koji su netočno odgovorili i na deseto i jedanaesto pitanje te se potvrđuje pretpostavka da su to studenti koji ne čitaju obavijesti.

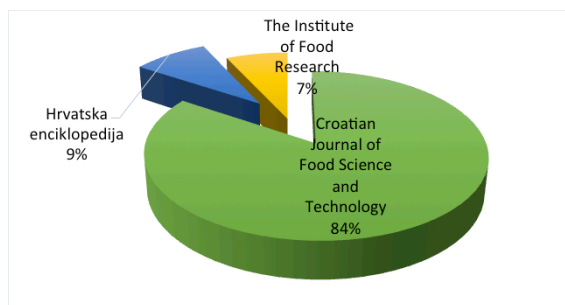
3.2. Knjižnične zbirke

Na Slici 3 vidljivi su rezultati grupe pitanja (4., 7., 11., 12., i 13.) gdje su ispitanici odgovarali na pitanja o knjižničnim zbirkama.

Slika 3. Prikaz rezultata odgovora na drugu grupu pitanja o knjižničnim zbirkama u Knjižnici Prehrambeno-tehnološkog fakulteta Osijek

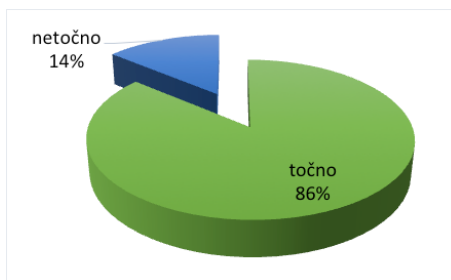
Sto osam ispitanika (94 %) zna da referentna zbirka sadrži enciklopedije, priručnike, atlase i rječnike. Možemo pretpostaviti da su to ispitanici koji se koriste i takvom vrste građe u svom radu te da su usvojili informacije dane tijekom edukacije koja se provodi u Knjižnici PTF-a, dok njih sedmero (6 %) smatra da referentna zbirka sadrži „knjižničnu građu iz područja prava, filozofije i ekonomije“ ili „video, DVD, CD i audiokasete“.

Slika 4. Prikaz rezultata odgovora na sedmo pitanje (Koji se od navedenih naslova odnosi na periodičku publikaciju? a) Croatian Journal of Food Science and Technology⁴ – točno; b) Hrvatska enciklopedija; c) The Institute of Food Research)

Na sedmo pitanje: „Koji se od navedenih naslova odnosi na periodičku publikaciju? a) Croatian Journal of Food Science and Technology; b) Hrvatska enciklopedija; c) The Institute of Food Research“ (Slika 4) devedeset sedam ispitanika (84 %) odgovorilo je točno, dok je 10 ispitanika (9 %) odgovorilo da je periodička publikacija „Hrvatska enciklopedija“, a njih osam (7 %) opredijelilo se za Institut kao točan odgovor. Ispitanike je koji su dali odgovor „Hrvatska enciklopedija“ vjerojatno zbunilo njezino višegodišnje izlaženje jednoga po jednog sveska. Analizirajući dobivene odgovore, može se pretpostaviti da su netočan odgovor dali ispitanici koji nisu razumjeli pitanje te su odgovorili slučajnim odabirom.

Šesnaest ispitanika (14 %) ne zna da Knjižnica posjeduje Zbirke ocjenskih radova (Slika 5).

Slika 5. Prikaz rezultata odgovora na jedanaesto pitanje (U Knjižnici PTF-a nalaze se zbirke ocjenskih radova (završnih, diplomskih, specijalističkih i doktorskih radova))

4 Croatian Journal of Food Science and Technology časopis je čiji je izdavač Prehrambeno-tehnološki fakultet Osijek.

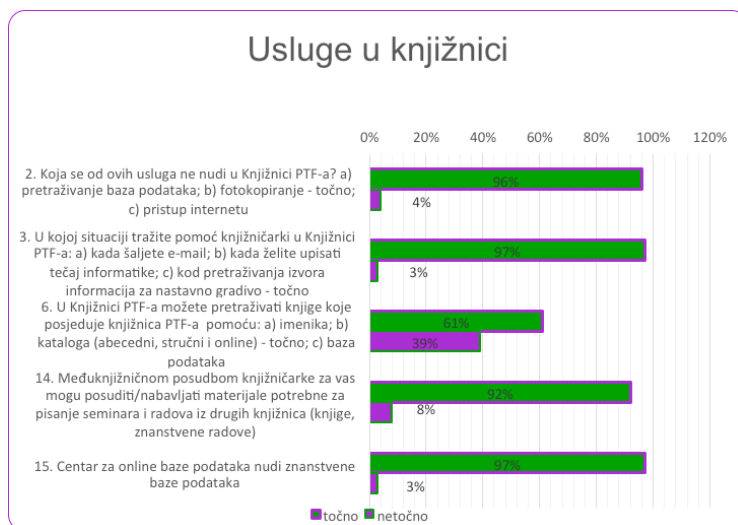
Ovaj je odgovor najveće razočarenje za knjižničarke jer tijekom svih edukacija i kod svakog uvodnog razgovora s korisnicima knjižničarke osim što nabroje koje sve zbirke posjeduje Knjižnica PTF-a, sve te zbirke i pokažu novim korisnicima, kao i popise zbirki ocjenskih radova koji se nalaze i na mrežnoj stranici Knjižnice pod „Knjižnična građa“⁵, a kod pretrage literaturnih referenci za pisanje seminara i ocjenskih radova to je svakako jedan od izvora koje knjižničarke daju korisnicima na uvid.

Na pitanje posjeduje li Knjižnica PTF-a zbirku za djecu, 109 ispitanika (95 %) odgovorilo je točno, dok se 6 ispitanika (5 %) opredijelilo za netočan odgovor. Analizirajući dobivene odgovore, može se pretpostaviti da su netočan odgovor dali ispitanici koji nisu razumjeli pitanje te su odgovorili slučajnim odabirom.

„Enciklopedije, rječnici i časopisi mogu se koristiti isključivo u čitaonici Knjižnice PTF-a“ bila je tvrdnja koju su ispitanici trebali potvrditi ili negirati, a čak trinaest ispitanika (11 %) smatra da je to građa koja se može iznijeti iz Knjižnice. Analizirajući odgovore na tu tvrdnju ponovno se dolazi do pretpostavke da ispitanici ili nisu razumjeli što ih se pita ili su brzopleto odgovorili jer u uvodnom razgovoru s korisnicima knjižničarke naglase da se enciklopedije, rječnici i časopisi mogu koristiti isključivo u čitaonici Knjižnice PTF-a.

3.3. Knjižnične usluge

Rezultati odgovora na pitanja 2., 3., 6., 14. i 15., a odnose se na knjižnične usluge koje se nude u Knjižnici PTF-a, prikazani su na Slici 6.

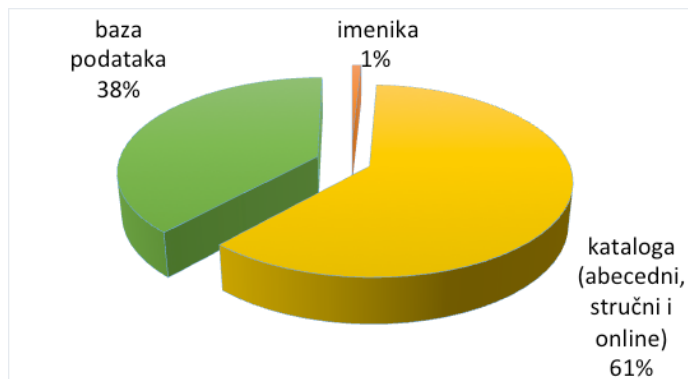

Slika 6. Prikaz rezultata odgovora na treću grupu pitanja o knjižničnim uslugama u Knjižnici Prehrambeno-tehnološkog fakulteta Osijek

5 Popis ocjenskih radova PTF-a Osijek. <http://www.ptfos.unios.hr/index.php/knjiznica/o-knjiznici#KG> (23.2.2015.)

„Koja se od ovih usluga ne nudi u Knjižnici PTF-a? a) pretraživanje baza podataka; b) fotokopiranje – točno; c) pristup internetu“ bilo je pitanje na koje je 110 ispitanika (96 %) odgovorilo točno, tj. da se u Knjižnici PTF-a ne može fotokopirati. Možemo pretpostaviti da je petoro ispitanika (4 %) brzopleto pročitao drugo pitanje kada je odgovorilo da se u Knjižnici PTF-a ne nudi usluga „pretraživanje baza podataka“.

Na pitanje „U kojoj situaciji tražite pomoć knjižničarki u Knjižnici PTF-a: a) kada šalžete e-mail; b) kada želite upisati tečaj informatike; c) kod pretraživanja izvora informacija za nastavno gradivo“ 3 ispitanika (3 %) dolazi u Knjižnicu PTF-a kako bi im knjižničarke pomogle upisati tečaj informatike, a ostalih 112 ispitanika (96 %) u Knjižnici PTF-a traže pomoć „kod pretraživanja izvora informacija potrebnih za nastavu“, što je točan odgovor. Iznimka u toj grupi pitanja bilo je šesto pitanje (Slika 7), „U Knjižnici PTF-a možete pretraživati knjige koje posjeduje Knjižnica PTF-a pomoću: a) imenika; b) kataloga (abecedni, stručni i online); c) baza podataka“.

Slika 7. Prikaz rezultata odgovora na šesto pitanje (U Knjižnici PTF-a možete pretraživati knjige koje posjeduje Knjižnica PTF-a pomoću: a) imenika; b) kataloga (abecedni, stručni i online) – točno; c) baza podataka))

Samo sedamdeset (61 %) ispitanika odgovorilo je točno „kataloga (abecedni, stručni i online)“, što se može objasniti činjenicom da Knjižnica Prehrambeno-tehnološkog fakulteta Osijek ima e-katalog od siječnja 2014. godine i što korisnici, studenti viših godina, koji često uče ili pišu seminare u čitaonici, imaju naviku dolaska u Knjižnicu na posudbeni pult ili šalju upite preko e-pošte ili *Facebooka* o građi koja im je potrebna, dok studenti prve i druge godine od početka svoga školovanja na PTF-u znaju za postojanje e-kataloga.. S obzirom na to da 44 ispitanika (38 %) smatra da se knjige pretražuju putem baza podataka, može se pretpostaviti da koliko god se u Knjižnici provodila edukacija i napravili edukacijski videomaterijali,⁶ očito to nije dovoljno i da se ne treba odustati od uvođenja novih oblika kako edukacije tako i osnovnog informiranja korisnika.

6 Hasenay, S. et al. E-edukacija u fakultetskim knjižnicama. <http://www.ptfos.unios.hr/index.php/knjiznica/usluge#edukacije> (23.2.2015)

Tu tezu potvrđuje i jedan od ispitanika koji smatra da se knjige koje posjeduje Knjižnica pretražuju pomoću imenika.

Devet ispitanika (8 %) ne zna da međuknjižničnom posudbom knjižničarke mogu posuditi/nabavljati materijale potrebne za pisanje seminara i radova iz drugih knjižnica (knjige, znanstvene radove). Pretpostavka je da su to studenti koji su tek počeli dolaziti u Knjižnicu i još nisu pisali nijedan seminarski rad te nisu prošli edukaciju. Sto šest ispitanika (92 %) upoznato je s tom vrstom usluge. U tu skupinu ispitanika, možemo pretpostaviti, pripadaju i tri ispitanika (3 %) koji nisu upoznati što Centar za *online* baze podataka nudi svojim korisnicima.

Analizom rezultata uočeno je da velika većina ispitanika (preko 80 %) vrlo dobro vlada pojmovima o Knjižnici i njezinu poslanju, a vezano uz informacijsku pismenost studenata.

Istraživanjem se utvrdilo da studenti, korisnici Knjižnice PTF-a, iako upoznati s uvjetima korištenja knjižnične građe koju posjeduje Knjižnica, slabo čitaju obavijesti koje se nalaze na različitim mjestima na oglasnoj ploči (nalazi se prije samog ulaza u Knjižnicu), na radnim stolovima kao i na mrežnoj stranici Knjižnice.

4. Zaključak

Analizom rezultata istraživanja utvrdilo se da su postavljene pretpostavke na početku istraživanja zadovoljavajuće (više od 80 % ispitanika dalo je točne odgovore), odnosno da studenti, korisnici usluga Knjižnice Prehrambeno-tehnološkog fakulteta Osijek, znaju koju knjižničnu građu mogu naći u Knjižnici, da su dobro upoznati s uslugama koje im Knjižnica nudi te da dobro poznaju uvjete pod kojima mogu koristiti kako knjižničnu građu tako i usluge Knjižnice.

Analizom rezultata odgovora po grupama pitanja utvrdilo se da je na 1. grupu pitanja o uvjetima korištenja knjižnične građe 87 % do 99 % ispitanika dalo točan odgovor. U drugoj grupi pitanja o knjižničnim zbirkama točnost se odgovora kretala od 84 % do 95 %, dok su se u trećoj grupi pitanja o uslugama u Knjižnici rezultati kretali od 92 % do 97 %. Tu se svakako mora naglasiti da su najveće odstupanje u cijeloj anketi rezultati na 6. pitanje („U Knjižnici PTF-a možete pretraživati knjige koje posjeduje Knjižnica PTF-a pomoću: a) imenika; b) kataloga (abecedni, stručni i online); c) baza podataka“ u trećoj grupi pitanja o knjižničnim uslugama, koji su bili samo 61 %).

Rezultati odgovora na deseto pitanje dovode do zaključka da se važne obavijesti moraju bolje istaknuti (tisak u boji i sl.). Stoga je jedan od zadataka nakon provedenog istraživanja da se na ulazu u Knjižnicu i na nekoliko mjesta u čitaonici postave vidljiviji panoi s obavijestima o e-katalogu, popisima zbirci koje Knjižnica posjeduje te o zabrani telefoniranja u prostoru čitaonice jer na mrežnoj stranici Knjižnice postoje sve obavijesti vezane za knjižničnu građu i

pravila rada Knjižnice PTF-a.⁷ Stoga su se nakon provedenog testa na ulazu u Knjižnicu i na nekoliko mjesta u čitaonici postavili vidljiviji panoji s obavijestima o e-katalogu, popisima zbirki koje Knjižnica posjeduje te o zabrani telefoniranja i konzumiranja hrane u prostoru čitaonice, a na mrežnoj stranici Knjižnice postoje sve obavijesti vezane uz knjižničnu građu i pravila rada Knjižnice PTF-a.⁸ Tijekom provođenja edukacije studenata u Knjižnici PTF-a potrebno je osobitu pozornost obratiti na njihovo upoznavanje sa zbirkom ocjenskih radova i mogućnosti koje nudi e-katalog.

Literatura

- Hasenay, S. i S. Mokriš. 2008. „Informacijsko opismenjavanje korisnika Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek i Knjižnice Prehrambeno-tehnološkog fakulteta u Osijeku.“ *Kemija u industriji* 57, 12: 556–558. http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=46435 (pristupljeno 5.10.2015.)
- Hasenay, S. i S. Mokriš. 2013. „Visokoškolske knjižnice – mogući oblici međusobne suradnje kao preduvjet razvoja u informacijskom društvu.“ *Knjižničarstvo* 17, 2: 49–55. http://www.knjiznicarstvo.com.hr/wp-content/uploads/2014/05/226_Hasenay_Mokris_2013_2.pdf
- Kozina, G., G. Dukić i D. Dukić. 2012. „A study of computer literacy among Croatian students as support in planning the higher education development.“ *Tehnički Vjesnik*, 19, 4: 735–742. http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=137665 (pristupljeno 5.10.2015.)
- Lazzarich, L. 2003. „Koliko mrežne stranice knjižnica mogu pomoći ili odmoći u promidžbi?“ *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 46, 3–4: 119–124. <https://docs.google.com/viewer?url=http%3A%2F%2Fprints.rclis.org%2F5599%2F1%2FLazzarich.pdf> (pristupljeno 5.10.2015.)
- Orra, O., M. Appleton i M. Wallin. 2001. „Information literacy and flexible delivery: Creating a conceptual framework and model.“ *The Journal of Academic Librarianship* 27, 6: 457–463. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0099133301002634> (pristupljeno 5.10.2015.)
- Stojanovski, J. 2013. „Visokoškolske i znanstvene knjižnice: zašto ih trebamo više nego ikada?“ *Kemija u industriji* 62, 11–12: 452–455. <https://docs.google.com/viewer?url=http%3A%2F%2Ffulir.irb.hr%2F1331%2F1%2F452.pdf> (pristupljeno 5.10.2015.)
- Vujević, M. 2006. *Uvođenje u znanstveni rad u području društvenih znanosti*. Zagreb: Školska knjiga.

7 O Knjižnici PTF-a. <http://www.ptfos.unios.hr/index.php/knjiznica/o-knjiznici> (1.2.2016.)

8 O Knjižnici PTF-a. <http://www.ptfos.unios.hr/index.php/knjiznica/o-knjiznici> (1.2.2016.)

Abstract

Information literacy of the academic library users

Information literacy should be a foundation of any educational system, which would enable students and library users a more efficient way to perform academically and in everyday life. The research goal was to determine the level of information literacy among the students, users of the Library of Faculty of Food and Technology Osijek (PTFOS). A special survey – quiz was used to determine students' knowledge of library collection and services. The sample of 115 students was surveyed between 16th and 27th of February 2015. The library users are aware of the conditions of using the library collections as well as library services, but they don't read messages on the library's bulletin board, desks and web site. The research results will be used as guidelines for improving information literacy and future research.

Keywords: library collections, library services, information literacy

Prilog. Test: informacijska pismenost u Knjižnici Prehrambeno-tehnološkog fakulteta Osijek

Prva grupa pitanja (1. – 7.) U prvoj grupi pitanja molimo vas da označite točan odgovor

1. Mjesto u Knjižnici PTF-a gdje posuđujemo knjige, časopise i ostale nastavne materijale zovemo:
 - a) posudbeni pult
 - b) referentni centar
 - c) priručni stol
2. Koja od ovih usluga se ne nudi u Knjižnici PTF-a?
 - a) pretraživanje baza podataka
 - b) fotokopiranje
 - c) pristup internetu
3. U kojoj situaciji tražite pomoć knjižničarki u Knjižnici PTF-a:
 - a) kada šaljete e-mail
 - b) kada želite upisati tečaj informatike
 - c) kod pretraživanja izvora informacija za nastavno gradivo
4. Što sadrži referentna zbirka u Knjižnici PTF-a:
 - a) knjižničnu građu s područja prava, filozofije i ekonomije
 - b) video, DVD, CD i audio kazete
 - c) enciklopedije, priručnike, atlase i rječnike
5. Rok posudbe i broj primjeraka posuđenih knjiga u Knjižnici PTF-a je:
 - a) 60 dana i 15 knjiga
 - b) 21 dan i 10 knjiga
 - c) 15 dana i 5 knjiga
6. U Knjižnici PTF-a možete pretraživati knjige koje posjeduje knjižnica PTF-a pomoću:
 - a) imenika
 - b) kataloga (abecedni, stručni i online)
 - c) baza podataka
7. Koji se od navedenih naslova odnosi na periodičku publikaciju?
 - a) Croatian Journal of Food Science and Technology
 - b) Hrvatska enciklopedija
 - c) The Institute of Food Research
 - d)

Druga grupa pitanja (8. – 16.) U drugoj grupi pitanja molimo vas da se složite odnosno ne složite s navedenom tvrdnjom.

8. Knjižnicu PTF-a koriste i studenti i djelatnici Odjela za kemiju Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku.

Istina

laž

9. Konzumiranje hrane i pića nisu dozvoljeni u Knjižnici PTF-a.
- istina
laž
10. U Knjižnici PTF-a ne smije se razgovarati na mobitel.
- istina
laž
11. U Knjižnici PTF-a nalaze se zbirke ocjenskih radova (završnih, diplomskih, specijalističkih i doktorskih radova).
- istina
laž
12. Knjižnica PTF-a sadrži zbirku za djecu.
- istina
laž
13. Enciklopedije, rječnici i časopisi mogu se koristiti isključivo u čitaonici Knjižnice PTF-a-
- istina
laž
14. Međuknjižničnom posudbom knjižničarke za vas mogu posuditi/ nabavljati materijale potrebne za pisanje seminara i radova iz drugih knjižnica (knjige, znanstvene radove).
- istina
laž
15. Centar za online baze podataka nudi znanstvene baze podataka.
- istina
laž
16. Knjižnica PTF-a je otvorena 55 sati tjedno.
- istina
laž